

Psykologisk institutt

**Eksamensoppgave i
PSY3101 Forskningsmetode - Kvalitativ**

Faglig kontakt under eksamen: Mehmet Mehmetoglu
Tlf.: 91838665

Eksamensdato: 16. desember 2015
Eksamenstid (fra-til): 09:00-13:00
Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål
Antall sider: 2
Antall sider vedlegg:

Kontrollert av:

Dato

Sign

3 av 4 oppgaver skal besvares. Oppgavene teller likt.

Oppgave 1.

Skisser et forskningsprosjekt hvor en anvender diskursanalyser, og drøft spesielt utfordringer knyttet til utforming av intervjuguide.

Oppgave 2.

Tematisk analyse er blitt kritisert som en tilnærming hvor "anything goes".

Diskuter to eksempler på valg du som forsker bør ta stilling til og gjøre eksplisitt for å rette opp et slikt inntrykk om du bruker tematisk analyse.

Oppgave 3.

Forklar hva som er forskjellen mellom førstepersons-perspektiv og tredjepersons-perspektiv i kvalitativ metode.

Diskuter hvorfor begge perspektivene er viktige i en forskningsprosess, og kommenter på betydningen av disse på ulike stadier i forskningen.

Oppgave 4.

Grounded theory analysen inneholder åpen, aksial og selektiv koding. Forklar åpen kodingsprosessen i Grounded Theory.

Oppgave 1.

Skisser et forskningsprosjekt hvor en anvender diskursanalyser, og drøft spesielt utfordringer knyttet til utforming av intervjuguide.

Et forskningsprosjekt som anvender diskursanalyser er et forskningsprosjekt hvor problemstillingen omhandler konstruksjon av mening og posisjonering i forhold til meningssystemer. Disse meningssystemene kan være individuelle eller kontekstuelle. Oppgaveteksten fordrer at studenten skisserer problemstillinger som adresserer disse tematiske innretningene.

Metodisk kan en anvende ulike innsamlingsmetoder. Både individuelle intervju, gruppeintervju og dokumentanalyser (eks.vis blogger og andre internettkilder) kan være relevant som datakilde. Oppgaveteksten fordrer at studenten har en relevant redegjørelse for bruk av datainnsamlingsmetode.

Diskursanalyser er en samlebetegnelse på ulike analytiske innretninger, men med et særlig skille mellom diskurspsykologi og kritisk diskursanalyse. Oppgaveteksten tilsier at studenten har kjennskap til dette grovskillet og er i stand til å redegjøre for i hvert fall en analytisk tilnærming.

Å intervju med utgangspunkt i et diskursanalytisk perspektiv fordrer at en har intervjuguider som oppfordrer til refleksjon omkring meningssystemer og meningskonstruksjon. Dette er en utfordring rent metodisk og oppgaveteksten oppfordrer til en drøfting av disse utfordringene.

Oppgave 2.

Tematisk analyse er blitt kritisert som en tilnærming hvor "anything goes". Diskuter to eksempler på valg du som forsker bør ta stilling til og gjøre eksplisitt for å rette opp et slikt inntrykk om du bruker tematisk analyse.

Denne oppgaven baserer seg på Braun & Clarke (2006) sin artikkel om tematisk analyse (TA) (Using thematic analysis in psychology). De sier at TA er mye brukt, men lite anerkjent. Artikkelen ønsker å motvirke en oppfatning av TA som en metode der "alt er lov", og søker å få forskere til å ta gode valg og gjøre disse eksplisitte i sine rapporter og artikler slik at resultater og fremgangsmåter kan diskuteres/kritiseres/være nyttige for andre. Om man har klare, tydelige retningslinjer vil dette hjelpe motvirke "anything goes".

Her refereres det til flere valg som må gjøres eksplisitte:

- a) Hva er et tema? – innhold og prevalens. Hva gjelder som et tema/hvor "stort" skal temaet være?

Tema fanger opp noe viktig i forhold til problemstilling
Prevalens: vær konsistent. Hvordan og hvorfor presentere prevalens?

- b) Rik beskrivelse av datasettet, eller detaljert beskrivelse av ett aspekt

Første: Generelt. Mister dybde og kompleksitet

Andre: Fokusert. Mister helheten

Igjen: disse må være aktive valg i forhold til problemstilling

- c) Induktiv vs teoretisk tematisk analyse

Induktiv: tema kommer fra data, data-drevet, mer åpen

Deduktiv: mindre generell, mer spesifikt, teori-drevet

- d) Semantiske vs latente tema
Beskrivelse versus dypere fortolkning
- e) Litteraturanalyse: før eller ikke
Ulikt: induktiv versus teoretisk tilnærming
- f) Epistemologi
Essensialistisk/realistisk vs konstruktivistisk TA
  - Utfall og fokus vil være ulikt
  - Syn på mening, opplevelse og språk
  -

Det er sammenhenger mellom flere av disse valgene, for eksempel:

*Detaljert beskrivelse av ett aspekt (b) → ser ofte på latente tema (d) → ofte mer konstruktivistisk (f)

*Rik beskrivelse av hele datasettet → ofte fokus på semantiske tema → ofte realistiske

Braun & Clark sitt poeng: Gjør valgene tydelige, slik at fremgangsmåten blir systematisk og metoden får mer tyngde. Videre understreker de viktigheten av at problemstilling og tema må matche metoden man velger.

Studentene skal diskutere to eksempler på slike valg de som forskere bør ta stilling til og gjøre eksplisitt for å rette opp inntrykket av TA som en metode hvor "anything goes." De må gjerne bruke korte eksempler, men må vise en god drøfting av de to valgte punktene.

I tillegg kan en besvarelse av denne oppgaven trekke på Watts (2013) og McLafferty (2004), der det også understrekes behov for at forskere må gjøre sine metodevalg mer eksplisitte og konsistente for å oppnå pålitelig forskning.

Oppgave 3.

Forklar hva som er forskjellen mellom førstepersons-perspektiv og tredjepersons-perspektiv i kvalitativ metode. Diskuter hvorfor begge perspektivene er viktige i en forskningsprosess, og kommenter på betydningen av disse på ulike stadier i forskningen.

Denne oppgaven besvares hovedsakelig fra artikkelen Watts, S. (2013). User skills for qualitative analysis. Perspective, interpretation, and the delivery of impact.

Watts understreker at nøytralitet og verdifri-forskning ikke er mulig, men at gjennom definerte ståsteder (som første- og tredjepersons-perspektiv) kan man forsikre en standardisert og konsistent håndtering av data og motvirke synet på mange kvalitative forskningsprosesser som "tilfeldige".

Data må håndteres både med bruk av førstepersons-perspektiv og tredjepersons-perspektiv, men som regel på ulike stadier av forskningen.

Førstepersons-perspektiv

- Forskerens nærhet til data → nærhet til deltakernes/respondentenes oppfatninger og verdener
- En måte å få frem personen på
- Sidesetter eget, og prøver forstå respondentens livsverden; prøver å fokusere på deltakernes preferanser, antakelser og konsepter, og ikke egne.
- Utstengelse av egne perspektiv ("Bracketing")

- Ved å utestenge egne perspektiver, må man erstatte disse med noe annet. I konversasjonsanalyse og Diskursanalyse f.eks. kan man gjøre dette gjennom et sett med metodologiske/analytiske skritt siden de er opptatt av språket– dette omtaler Braun & Clarke som de mest vitenskapelige av de kvalitative metodene. De fleste andre analysemetoder er derimot ikke ute etter språk men ute etter mening: her er da førstepersons-perspektivet essensielt, da man kan erstatte egne perspektiver med deltakerens, gjennom førstepersons-perspektiv.

Førstepersons-perspektiv viktig gjennomgående i prosessen, ved følgende stadier etter datainnsamling:

gjennomlesing, koding, analyse, og i utvalg av utdrag for videre analyse. (samt i diskusjonen, for å passe på at respondentene står i fokus)

Eks. 1. **Lese og kode data:** Lese transkriberte intervju igjen og igjen: komme til first person-perspektiv. (slik at du kunne vært stand-in på intervju).

Eks. 2. **Utvalg av utdrag for videre analyse:** Spørre en selv: Hvilke utdrag ville hver deltaker ha trengt at jeg la frem for å kommunisere deres synspunkt mest mulig effektivt? Watts mener at man også kan be deltakerne bidra direkte her (I følge Watts en for lite anvendt tilnærming). Dette er vanligst i aksjonsforskning, hvor deltakerne er langt mer involvert enn i mer klassisk forskning.

(Her trenger kandidatene ikke diskutere hvert trinn spesifikt, men vise kunnskap om noen, samt at dette perspektivet er viktig i hele prosessen for å tilsidesette egne opplevelser og perspektiver).

Tredjepersons-perspektiv:

- Gir avstand til data gjennom fokus på kunnskap og teori

To hovedstadier hvor dette er essensielt (om man ikke har en mer teoretisk tilnærming, der dette perspektivet er mer med hele veien):

1) I utvelgelsen av utdrag for videre analyse → Tredjepersons-perspektiv – engasjere litteraturen. Her går man gjennom materialet med to tanker: evnen til de ulike utdragene til å ha en effekt (tankevekker)og at de skal bidra til teoretiske funn.

2) I diskusjonen → hvor litteraturen og data kobles sammen. Dermed: koblet et kunnskapsperspektiv (tredje-person) på data for å finne bidragene fra data til litteraturen. For å oppnå fokusert diskusjon → tredjepersons-perspektiv. Her trenger man gjerne mer avstand til data, og kan få dette gjennom litteratur (men pass på at det ikke skal være top-down: studien i forgrunn, litteratur i bakgrunnen)

Om man da kobler disse to perspektivene sammen og bruker disse godt på ulike stadier, vil man ruste seg godt mot beskyldninger om at kvalitativ forskning består av tilfeldige prosesser (men det vil alltid være en grad av subjektivitet involvert – som det vil i all forskning).

Studentene bør kunne diskutere de fleste aspektene over, gi en presis redegjørelse for forskjellene mellom de to ståstedene, samt få frem fortrinnene ved kombinasjonen av de ulike perspektivene på ulike stadier av forskningsprosessen.

Oppgave 4.

Grounded theory analysen inneholder åpen, aksial og selektiv koding. Forklar åpen kodingsprosessen i Grounded Theory.

Her er det ønskelig at kandidaten går gjennom åpen kodingsprosessen med mange ulike første-nivå koder som deretter grupperes inn i kategorier på nestenivå som også kan kalles for konsepter. Til slutt, kategoriseres konsepter inn i overordnede og gjensidig utelukkende kategorier. En typisk gjennomgang av kodingsprosessen vil inneholde tre nivåer (kode-konsept-kategori). Kodingsprosessen kan for øvrig omfatte flere nivåer avhengig av datamengden og problemstillingen. Hovedpoenget med åpenkoding er å redusere et stort antall koder til få kategorier. Det er også viktig at kandidaten formidler at en samme kode kan tilhøre ulike konsepter og en samme konsept kan tilhøre ulike kategorier.